

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії
Навчальний рік 2021-2022

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«ЕТИКЕТ В СУСПІЛЬСТВІ ТА МЕДИЦИНІ»
(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибірковий освітній компонент: нормативний
Форма здобуття освіти: _____ заочна _____

(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань _____ 22 «Охорона здоров'я» _____

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність _____ 223 «Медсестринство» _____

(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності) _____
Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) «Сестринська справа»

Другого магістерського рівня вищої освіти
Курс 1

Силабус навчальної дисципліни
розглянуто на засіданні кафедри
філософії

Протокол від
“30” серпня 2021 року № 1

Завідувач кафедри
Карп К.І. Карпенко
(підпис) (прізвище та ініціали)

“30” серпня 2021 року

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної та
передфахової підготовки
(назва)

Протокол від
“31” серпня 2021 року № 1

Голова
Вовк О.Ю. Вовк
(підпис) (прізвище та ініціали)

“31” серпня 2021 року

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Карпенко Катерина Іванівна, завідувачка кафедри, доктор філософських наук, професор
2. Гончаренко Леонід Олександрович, доцент кафедри філософії, кандидат філософських наук, доцент
3. Рогова Алла Валентинівна, асистент кафедри філософії

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь
Гончаренко Леонід Олександрович, доцент кафедри філософії, кандидат
філософських наук

Професійні інтереси: філософія, етика, геронтологія

Посилання на профайл викладача:

<http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=8578>

<https://publons.com/researcher/3949868/leonid-honcharenko/>

<https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=LQEkgAoAAAAJ>

<https://orcid.org/0000-0003-2436-803X>

Контактний телефон: +380508204078

Корпоративна пошта викладача: lo.honcharenko@knmu.edu.ua

Консультації очні:

відповідно до графіку відпрацювань на кафедрі (за попередньою домовленістю);

Консультації онлайн:

на одній з платформ: Moodle, ZOOM, Google Meet, згідно з графіком.

Локація: м. Харків, пр. Науки, 4, 3 поверх, к. 116

роб. тел. (057) 707-73-38, електронна пошта: kaf.5med.filosofii@knmu.edu.ua

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Етикет в суспільстві та медицині» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Сестринська справа» та Проекту «Стандарту вищої освіти України», другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 223 «Медсестринство».

Опис навчальної дисципліни (анотація) Вивчення дисципліни «Етикет у суспільстві та медицині» спрямоване на ознайомлення студентства із цілісним уявленням про специфіку етикету, вироблення навичок їх реалізації на практиці, обґрунтування необхідності засвоєння знань з етикету з метою використання їх у майбутній професійній діяльності; сприяння формуванню високої моральної відповідальності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є етикет, його різновиди та особливості.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна «Етикет у суспільстві та медицині» має зв'язки з такими дисциплінами, як «Філософія», «Етика», «Релігієзнавство», «Етичні проблеми в медицині», «Академічна доброчесність».

Пререквізити. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння курсу «Філософія» та «Етика».

Постреквізити. Впливає на вивчення всіх дисциплін через покращення психологічного клімату та зниження конфліктності у колективі.

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=2572>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з теорією, історією та практикою етикету як соціокультурного продукту і нормативної системи світського життя, ділових стосунків та професійної сфери (зокрема, медицини) з орієнтацією на практичне застосування здобутих знань.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є визначення місця і ролі етикету у суспільстві, його історії та соціальних відносинах; характеристика основних специфічних рис етикету в соціокультурних традиціях України та різних регіонів світу, узагальнення міжнародного досвіду формування етикету; розкриття сутнісного наповнення сучасних світського та ділового етикетів; характеристика призначення, структури, змісту професійного медичного етикету; формування потреби в оволодінні етикетом, у самовдосконаленні; розвиток конкретних вмінь і навичок етикетної поведінки у різних сферах життєдіяльності сучасної людини.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє

Здобувачі вищої освіти, які вивчали навчальну дисципліну, повинні: знати основні етапи виникнення та розвитку норм зарубіжного й вітчизняного етикету; знати сутність основних категорій етикету; зміст основних етикетних вимог та норм; моральні засади міжособистісних відносин та спілкування; вміти пояснити проблеми основних етикетних вимог та норм; вміти пояснити зміст основних понять категоріального апарату етикету; аналізувати загальне і особливе в способах вирішення основних проблем у зарубіжному та вітчизняному етикеті; використовувати отримані знання в розумінні сучасних реалій, застосовувати їх у повсякденній діяльності з урахуванням моральних і правових норм етикету, прийнятих у суспільстві; шанобливо і дбайливо ставитися як до зарубіжної, так і до вітчизняної культурної спадщини і традицій етикету; поєднувати глибокі професійні знання з фундаментальними моральними та естетичними цінностями; відповідально ставитися до професійних обов'язків; налагоджувати ефективні ділові комунікації, що відповідають універсальним нормам етикету.

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами компетентностей:

Інтегральна: здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

Загальні: здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях; знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності; здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність приймати обґрунтоване рішення; працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії; здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись іноземною мовою; визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків; навички використання інформаційних і комунікаційних технологій; здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання: здобуття особою загальних та спеціальних фундаментальних і професійно-орієнтованих знань, умінь, навичок, компетентностей, необхідних для виконання типових професійних завдань, пов'язаних з її діяльністю в медичній галузі на відповідній посаді; здатність застосовувати набуті знання, навички та розуміння для вирішення типових задач діяльності лікаря, сфера застосування яких передбачена переліками синдромів та симптомів, захворювань, невідкладних станів, лабораторних та інструментальних досліджень, медичних маніпуляцій;

здатність здійснювати оцінку стану здоров'я людини та забезпечувати його підтримку з урахуванням впливу навколишнього середовища та інших факторів здоров'я; здатність застосовувати набуті знання щодо існуючої системи охорони здоров'я для оптимізації власної професійної діяльності та участі у вирішенні практичних завдань галузі; сформованість фахівця з належними особистими якостями, який дотримується етичного кодексу лікаря.

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних соціальних навичок (Soft skills):

- вміння критично мислити,
- вміння самостійно приймати рішення,
- комунікабельність,
- вміння працювати у команді,
- активна життєва позиція.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика навчальної дисципліни	
		заочна форма навчання	
Кількість кредитів: 3	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»	нормативна	
Загальна кількість годин: 90	Спеціальність: 223 «Медсестринство» (шифр і назва)	Рік підготовки:	
		1-й	
		Семестр	
		1-й або 2-й	
Годин навчання: аудиторних – 40 самостійної роботи студента – 50	Освітній ступінь: Магістр медсестринства ОПП «Сестринська справа»	Лекції	
		20 год.	–
		Практичні	
		20 год.	–
		Лабораторні	
		–	–
		Самостійна робота	
		50 год.	–
Індивідуальні завдання:			
–			
Вид контролю:			
диференційований залік			

2.1 Опис дисципліни

2.2.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Етика і етикет. Становлення етикету в історичній перспективі	2	Вступна
2	Місце етикету у суспільстві. Універсальні правила етикету	2	Оглядова
3	Етикет у міжкультурній комунікації	2	Тематична
4	Сучасний світський етикет. Етикетні правила у громадських місцях. Спілкування та мовленнєвий етикет	2	Тематична
5	Сучасний діловий етикет. Ділова бесіда і ділове листування	2	Інформативна
6	Етикет в організаціях. Етикет у вищій школі	2	Тематична
7	Професійний етикет. Специфіка медичного етикету. Професійний етикет лікаря	2	Настановча
8	Особливості взаємовідносин лікаря та пацієнта	2	Тематична
9	Етикет і гендер. Етикет у сфері взаємовідносин статей	2	Тематична
10	Нетикет (етикет Інтернет-співтовариства) як новітня форма етикету	2	Підсумкова
	Всього годин	20	

2.2.2 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Етика і етикет. Становлення етикету в історичній перспективі	2	Розповідь, пояснення, індуктивний	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
2	Місце етикету у суспільстві. Універсальні правила етикету	2	Презентація, ілюстрація	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
3	Етикет у міжкультурній комунікації	2	Синтетичний: Презентація,	Тестовий контроль

			ілюстрація	
4	Сучасний світський етикет. Етикетні правила у громадських місцях. Спілкування та мовленнєвий етикет	2	Розповідь, пояснення, дедуктивний	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне) Стендова доповідь
5	Сучасний діловий етикет. Ділова бесіда і ділове листування	2	Розповідь, пояснення, дедуктивний	Анотації, Тестовий контроль
6	Етикет в організаціях. Етикет у вищій школі	2	Аналітико-синтетичний, дедуктивний	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне) Реферат
7	Професійний етикет. Специфіка медичного етикету. Професійний етикет лікаря	2	Презентація, ілюстрація	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
8	Особливості взаємовідносин лікаря та пацієнта	2	Презентація, Аналітико-синтетичний, частково-пошуковий, підготовка есе	Перевірка есе
9	Етикет і гендер. Етикет у сфері взаємовідносин статей	2	Розповідь, пояснення, дедуктивний	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне) Стендова доповідь
10	Нетикет (етикет Інтернет-співтовариства) як новітня форма етикету	2	Синтетичний: Розповідь, презентація, ілюстрація	Гестовий контроль, Диференційований залік
	Всього годин	20		

2.2.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Етика і етикет. Становлення етикету в історичній перспективі	4	Робота з джерелами	Виступ на задану тему
2	Місце етикету у суспільстві. Універсальні правила етикету	4	Підготовка виступу (презентації). Міні-есе.	Перевірка творчих робіт
3	Етикет у міжкультурній комунікації	4	Підготовка виступу (презентації),	Перевірка творчих робіт
4	Сучасний світський етикет. Етикетні правила у громадських місцях. Спілкування та мовленнєвий етикет	6	Робота з джерелами	Виступ на задану тему
5	Сучасний діловий етикет. Ділова бесіда і ділове листування	6	Підготовка есе. Проблемний, дослідницький	Перевірка творчих робіт
6	Етикет в організаціях. Етикет у вищій школі	6	Підготовка виступу (презентації)	Виступ на задану тему
7	Професійний етикет. Специфіка медичного етикету. Професійний етикет лікаря	6	Підготовка есе	Перевірка творчих робіт
8	Особливості взаємовідносин лікаря та пацієнта	6	Робота з джерелами	Виступ на задану тему
9	Етикет і гендер. Етикет у сфері	4	Проблем	Виступ

	взаємовідносин статей		ний, дослідни цький	на задану тему
10	Нетикет (етикет Інтернет-співтовариства) як новітня форма етикету	4	Підготов ка есе	Переві рка творчи х робіт
	Всього годин	50		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчальної діяльності здобувачів освіти проводиться відповідно до чинної Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Харківському національному медичному університеті затвердженої наказом ХНМУ від 21.08.2021 № 181.

Контроль поточної навчальної діяльності здійснюється викладачем академічної групи на кожному практичному занятті відповідно до нижчезазначених видів діяльності з використанням певних критеріїв оцінювання:

1. УСНА ВІДПОВІДЬ:

"відмінно" ставиться за повну, вичерпну відповідь на основні питання, а також на додаткові питання викладача. При цьому студент повинен продемонструвати глибоке знання основного теоретичного матеріалу з дисципліни, вміння логічно і творчо мислити, аргументувати основні положення, вдало ілюструвати їх прикладами із життя або художньої літератури, продемонструвати вміння відстоювати власну точку зору при розв'язанні задач, проблемних ситуацій, спираючись при цьому на добре володіння основною термінологією дисципліни.

"добре" загалом залишаються ті ж вимоги, що й для оцінки "відмінно", при недостатньо повній відповіді на деякі питання.

"задовільно" виставляється, якщо студент засвоїв основні положення курсу, володіє необхідним мінімумом понять, може використати їх при розв'язанні задач. При цьому можливі нечіткі відповіді на деякі основні і додаткові питання, а також репродуктивність мислення.

"незадовільно" ставиться тоді, коли не виконуються названі вище вимоги.

2. ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДОПОВІДІ (РЕФЕРАТУ) В АУДИТОРІЇ:

"відмінно" ставиться за вміння чітко, зрозуміло донести основні положення проблеми в межах наданого для цього часу (7-10 хвилин), за відповіді на запитання аудиторії, за вміння володіти її увагою, а також за емоційно натхнений контекст доповіді і належне технічне оформлення реферату відповідно до вимог наукових праць.

“добре” ставиться при виконанні вище визначених умов, але при недостатньо повному виконанню їх обсягів.

“задовільно” ставиться, якщо студент демонструє виключно репродуктивний підхід до викладання проблеми без елементів творчості, без належного оформлення тексту реферату.

“незадовільно” ставиться у тому випадку, коли студент не в змозі презентувати реферат, не володіє матеріалом, який у ньому викладений, а також у тому випадку, якщо реферат взагалі не підготовлений.

3. СТЕНДОВА ВІДПОВІДЬ:

“відмінно” ставиться за повну, вичерпну відповідь на поставлене питання, коли студент має продемонструвати не тільки глибоке знання основного теоретичного матеріалу з дисципліни, а і вміння логічно і творчо мислити, аргументувати основні положення, спираючись при цьому на добре володіння основною термінологією дисципліни.

“добре” - загалом залишаються ті ж вимоги, що й для оцінки “відмінно” при недостатньо повній або вірній відповіді на питання.

“задовільно” виставляється, якщо відповідь є нечіткою, недостатньо аргументованою, неповною або у більшій мірі невірною.

“незадовільно” ставиться тоді, коли відповідь відсутня або є невірною.

4. АКТИВНІСТЬ НА ПРАКТИЧНОМУ ЗАНЯТТІ:

Оцінюється заохочувальними балами відповідно до участі у обговоренні питань, а також з урахуванням якості наданих відповідей.

5. САМОСТІЙНА ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті з урахуванням виконання наступних вимог:

- додатково підготовлена інформація з теми заняття вдома;
- здійснено знайомство з першоджерелами;
- здійснено рецензування джерел (анотації);
- підготовка презентаційних матеріалів;
- робота з нормативними джерелами;
- -портфолію;
- підготовка есе;
- виконання творчих завдань.

Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми дисципліни та підсумкового заняття (ПЗ) студенту виставляється оцінка за національною 4-бальною шкалою.

Перерахунок середньої оцінки за поточний контроль у багатобальну шкалу здійснюється відповідно до табл. 1.

Табл. 1. Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для дисциплін, що завершуються диференційованим заліком):

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3,91-3,94	94

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78
4.29-4,32	103	3.21-3,24	77
4.25- 4,28	102	3.18-3,2	76
4.2- 4,24	101	3.15- 3,17	75
4.16- 4,19	100	3.13- 3,14	74
4.12- 4,15	99	3.1- 3,12	73
4.08- 4,11	98	3.07- 3,09	72
4.04- 4,07	97	3.04-3,06	71
3.99-4,03	96	3.0-3,03	70
3.95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Диференційований залік проводиться викладачем на останньому занятті з дисципліни. Диференційований залік передбачає оцінювання відповідей на 5 запитань, кожне з яких оцінюється від 10 до 16 балів. Загальна сума балів, яку можливо отримати під час диференційованого заліку, коливається від 50 до 80. Оцінювання під час диференційованого заліку відбувається згідно табл. 7.

Табл. 7. Оцінювання теоретичних знань та практичних навичок.

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Відповідь за білетами, які включають теоретичну та практичну частини дисципліни	За кожну відповідь студент одержує від 10 до 16 балів, що відповідає: «5» - 16 балів; «4» - 13 балів; «3» - 10 балів.
1	16	13	10		
2	16	13	10		
3	16	13	10		
4	16	13	10		
5	16	13	10		
	80	65	50		

Оцінка з дисципліни є сума балів за ПНД та ДЗ у балах: від 120 (мінімальна) до 200 (максимальна). Відповідність оцінок за 200 бальною

шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS наведена у таблиці 3.

Табл. 3. Шкала оцінювання у ХНМУ

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

3.2. Питання до заліку:

1. Взаємозв'язок і відмінність понять «етика» і «етикет».
2. Соціальне походження етикету.
3. Функції етикету: регулятивна, аксіологічна, оціночна, комунікативна, естетична, захисна та культурно-виховна.
4. Призначення етикету. Різновиди етикету: придворний, дипломатичний, військовий, релігійний, загальногромадянський, сучасний.
5. Історичне походження етикету. Перші стандарти поведінки в античності.
6. Специфіка етикету середньовіччя. Лицарський етикет.
7. Розвиток етикету від епохи Відродження до наших часів.
8. Ідеологія буржуазії XVII-XVIII ст. та розвиток етикету.
9. Мовленнєвий етикет і культура спілкування.
10. Міжнародний етикет.
11. Національний стиль ділового спілкування.
12. Соціокультурні та етнічні особливості етикету.
13. Етикет і релігійність.
14. Трансформація етикету в українському суспільстві. Історичні коріння.
15. Поняття світського етикету. Сутність і різновиди світського етикету. Види прийомів – офіційний та неофіційний, денний і вечірній.
16. Правила поведінки за столом.
17. Етикет в громадському транспорті.
18. Етикет у міському транспорті.

19. Етикет у транспорті дальнього сполучення. Етикет на автошляхах.
20. Етикет відвідування публічних заходів (театрів, музеїв, виставок).
21. Правила поведінки на вулиці і в громадських місцях.
22. Потенційні учасники мовленнєвої комунікації.
23. Невербальні засоби мовного етикету.
24. Зона спілкування – особиста, інтимна, соціальна, публічна.
25. Принципи ведення діалогу.
26. Етикет в публічній дискусії.
27. Поняття, специфіка та елементи ділового етикету.
28. Етикет зовнішнього вигляду. Одяг як «візитна картка» людини.
29. Специфіка ділової бесіди: поняття, функції, завдання, хід.
30. Особливості ділового спілкування по телефону.
31. Специфіка сучасного ділового листування.
32. Принципи етикету в організаціях.
33. Стили керівництва – авторитарний, демократичний (колегіальний), ліберальний (анархічний), непослідовний (хаотичний).
34. Етикет взаємин у колективі. Правила службового етикету.
35. Етикет у вищій школі.
36. Професійний етикет як різновид ділового етикету.
37. Сутність і призначення професійного етикету.
38. Етикет в медицині: історія і сучасність.
39. Принципи реалізації медичного етикету в колективі.
40. Професійний етикет сучасного лікаря: труднощі та протиріччя.
41. Специфіка професійного етикету лікаря.
42. Особливості формування іміджу сучасного лікаря.
43. Зовнішній вигляд лікаря та основні правила його поведінки.
44. Мовний етикет у діяльності лікаря.
45. Невербальні засоби як складові зовнішнього вигляду.
46. Етикет для особливих випадків (відвідування пацієнтів, спілкування з родичами пацієнта, спілкування з інвалідом і т.д.).
47. Гендерна коректність і етикет: проблеми співіснування.
48. Гендерний конфлікт. Гендерна обумовленість етикетних норм.
49. Етикет інтернет-спільноти або «нетикет»: загальні правила.
50. Основні поняття, використовувані в мережі Інтернет: форум, чат, модератор, оверквотинг, флейм, флуд, смайлик.
51. Правила етикету при спілкуванні засобами електронної пошти.

3.3. Контрольні питання

1. Взаємозв'язок і відмінність понять «етика» і «етикет».
2. Функції етикету: регулятивна, аксіологічна, оціночна, комунікативна, естетична, захисна та культурно-виховна.
3. Призначення етикету. Різновиди етикету: придворний, дипломатичний, військовий, релігійний, загальногромадянський, сучасний.
4. Специфіка етикету середньовіччя. Лицарський етикет.
5. Розвиток етикету від епохи Відродження до наших часів.

6. Ідеологія буржуазії XVII-XVIII ст. та розвиток етикету.
7. Етикет як нормативна система суспільства. Етикет і ритуал.
8. Етикет як спосіб статусно-рольової ідентифікації особистості.
9. Етикет як комунікативна технологія по формуванню толерантних установок і вирішенню конфліктів.
10. Мовленнєвий етикет і культура спілкування.
11. Міжнародний етикет.
12. Національний стиль ділового спілкування.
13. Соціокультурні та етнічні особливості етикету.
14. Етикет і релігійність.
15. Трансформація етикету в українському суспільстві. Історичні коріння.
16. Поняття світського етикету. Сутність і різновиди світського етикету.
17. Правила поведінки на вулиці і в громадських місцях.
18. Потенційні учасники мовленнєвої комунікації.
19. Невербальні засоби мовного етикету.
20. Принципи ведення діалогу.
21. Етикет в публічній дискусії.
22. Поняття, специфіка та елементи ділового етикету.
23. Етикет зовнішнього вигляду. Одяг як «візитна картка» людини.
24. Специфіка ділової бесіди: поняття, функції, завдання, хід.
25. Особливості ділового спілкування по телефону.
26. Специфіка сучасного ділового листування.
27. Принципи етикету в організаціях.
28. Стили керівництва – авторитарний, демократичний (колегіальний), ліберальний (анархічний), непослідовний (хаотичний).
29. Етикет взаємин у колективі. Правила службового етикету.
30. Етикет у вищій школі.
31. Професійний етикет як різновид ділового етикету.
32. Сутність і призначення професійного лікарського етикету.
33. Професійний етикет сучасного лікаря: труднощі та протиріччя.
34. Специфіка професійного етикету лікаря.
35. Особливості формування іміджу сучасного лікаря.
36. Мовний етикет у діяльності лікаря.
37. Невербальні засоби як складові зовнішнього вигляду лікаря.
38. Етикет для особливих випадків (відвідування пацієнтів, спілкування з родичами пацієнта, спілкування з інвалідом і т.д.).
39. Гендерна коректність і етикет: проблеми співіснування.
40. Гендерний конфлікт. Гендерна обумовленість етикетних норм.
41. Етикет інтернет-спільноти або «нетикет»: загальні правила.

3.4. Правила оскарження оцінки: кожний студент має право на оскарження отриманої оцінки, для чого передусім, має звернутися до свого викладача, а за необхідності – до завідувачки кафедри, професорки Карпенко К.І. (головний корпус, 3-й поверх, к. 117; на електронну пошту ki.karpenko@kntu.edu.ua).

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Силабус та сам процес викладання дисципліни враховує можливість повноцінного залучення здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Кафедра філософії – це простір, вільний від будь-якої дискримінації, дружній до осіб з особливими освітніми потребами.

Академічні очікування від студентів/-ок. Вимоги до курсу

Очікується, що студенти та студентки відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його. Відпрацювання відбувається онлайн та/або оффлайн згідно «Положення про порядок відпрацювання студентами Харківського національного медичного університету навчальних занять» та відповідно до графіку прийому відпрацювань, розміщеному на інформаційному стенді кафедри / на сторінці кафедри на платформі Moodle.

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів/-ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Під час **лекційного заняття** студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально.

Практичні заняття

Активна участь під час обговорення, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливість та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Охорона праці

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та

кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Поведінка в аудиторії. Основні «так» і «ні»

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача (так само в онлайні);
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття (див. Академічні очікування від студенток/-ів).

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику під час занять.

Порядок інформування про зміни у силабусі. Викладач зобов'язаний проінформувати студентство про зміни, внесені до силабусу. Оновлений силабус розміщується на офіційному сайті університету відповідно до встановленого порядку.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Навчання в рамках дисципліни відбувається згідно Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті (див. http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf).

Усі факти порушення академічної доброчесності як з боку студента, так і з боку викладача можуть бути винесені на розгляд Комісії з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами (див. http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf).

Кафедра філософії підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно

здійснювати дослідницько-науковий пошук. Використання електронних гаджетів допускається виключно в навчальних цілях і з дозволу викладача.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Кодекс медицинской деонтологии. – К., 1998.
2. Вос Е. Деловой этикет. Правила поведения, общения, дресс-кода. – М., ЭКМО, 2014. – 159 с.
3. Культура спілкування та етикет керівника: навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / В.Г. Рибалка, Л.М. Газнюк, В.О. Копилов та ін. – Харків: «Федорко», 2012. – 292 с.
4. Большая книга по этикету. – М.: ООО «Издательство АСТ», Мн.: Харвест, 2002. – 712 с.
5. Этикет. Учебно-методическое пособие для студентов второго курса всех специальностей. / А.П. Алексеенко, Е.И. Карпенко, Л.А. Гончаренко и др. – Харьков: ХНМУ, 2013. – 184 с.
6. Calvo A. M., Sanchez J. B. Hospitality in American Literature and Culture: Spaces, Bodies, Borders. Routledge. – 2016. – 214 p.
7. Song S. Politeness and Culture in Second Language Acquisition. – Springer, 2012. – Vol. 1. – 164 p.

Допоміжна

1. Этикет. Учебно-методическое пособие для студентов второго курса всех специальностей. / А.П. Алексеенко, Е.И. Карпенко, Л.А. Гончаренко и др. – Харьков: ХНМУ, 2013. – 184 с.
2. Соціально-філософські та етичні проблеми медицини. Навчальний посібник. / під заг. ред. А.П. Алексеенко, В.М. Лісового. – Харків, 2010, Колегіум. – 340 с.
3. Лаун Б. Утерянное искусство врачевания. – М., 1999.
4. Тофтул М.Г. Етика: Навчальний посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2005. – 416 с.
5. Holmes J. Women, Men and Politeness. Routledge. – 2013. – 264 p.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE -

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=2572>

8. ІНШЕ

Корисні посилання:

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-pogl-vyv-dysc.docx

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-16-32&Itemid=33&lang=uk

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/kodex_AD.docx